

Pravomoc a místní příslušnost soudu

Nedoručily-li soudy žalobu žalovanému a posuzovaly-li pravomoc (mezinárodní příslušnost) českých soudů, aniž měl žalovaný možnost založit (mezinárodní a místní) příslušnost soudu postupem podle článku 24 nařízení Brusel I, zatížily řízení vadou, která mohla mít (a měla) za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 452/2014, ze dne 28.1.2016)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce JUDr. T. Ch., zastoupeného JUDr. B.V., advokátem, se sídlem v P., proti žalovanému C. HOLDINGS S. A., se sídlem v C. Dominické společnosti, o určení vlastnického práva k akci, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 49 Cm 26/2013, o dovolání žalobce proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. dubna 2013, č. j. 5 Cmo 141/2013-44, tak, že usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. dubna 2013, č. j. 5 Cmo 141/2013-44, a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. února 2013, č. j. 49 Cm 26/2013-37, se ruší a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Městský soud v Praze usnesením ze dne 13. února 2013, č. j. 49 Cm 26/2013-37, zastavil podle § 104 odst. 1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), řízení o určení vlastnického práva k listinné akci na majitele číslo 28 o jmenovité hodnotě 7.100.000 Kč, emitované společností HOTEL PRAHA a. s., identifikační číslo osoby 63080893 (dále jen „společnost“) [výrok I.] a rozhodl o nákladech řízení (výrok II.).

Soud prvního stupně dovedl, že pokračování v řízení brání nedostatek pravomoci českých soudů. Sama skutečnost, že společnost má sídlo v obvodu soudu prvního stupně, nezakládá příslušnost soudu podle § 86 odst. 2 o. s. ř. (a tudíž ani pravomoc českých soudů podle § 37 zákona č. [97/1963](#) Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním; dále jen „z. m. p. s.“). Majetkem žalovaného totiž mohou být pouze společností emitované akcie, nikoliv společnost jako taková. Není-li osvědčeno, že se v obvodu soudu prvního stupně nacházejí akcie emitované společností a „držené“ žalovaným, a nemá-li zde žalovaný ani jiný majetek, není dána příslušnost soudu podle § 86 odst. 2 o. s. ř.

Usnesením ze dne 16. dubna 2013, č. j. 5 Cmo 141/2013-44, Vrchní soud v Praze k odvolání žalobce potvrdil usnesení soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud se „zcela ztotožnil“ s právními závěry soudu prvního stupně. Není-li osvědčeno, že se akcie emitované společností a vlastněné žalovaným nacházejí na území České republiky, a nemá-li zde žalovaný ani jiný majetek, není dána pravomoc českých soudů v projednávaném majetkovém sporu.

Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 o. s. ř., dovozuje, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva (výkladu § 86 odst. 2 o. s. ř.), v judikatuře Nejvyššího soudu dosud v daných souvislostech neřešené, a navrhuje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu

řízení.

Dovolatel je přesvědčen, že pravomoc českých soudů (a místní příslušnost Městského soudu v Praze) je v projednávané věci založena ustanoveními § 37 odst. 1 z. m. p. s. a § 86 odst. 2 o. s. ř. Zdůrazňuje, že s akcií jakožto cenným papírem jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se na řízení společnosti, jejím zisku a likvidačním zůstatku, a je tudíž „úzce vázána na společnost, která ji emitovala“.

Majetkem ve smyslu § 86 odst. 2 o. s. ř. může být, jak dovodil Nejvyšší soud v rozhodnutí sp. zn. 32 Cdo 939/2011 (jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2012, jež je veřejnosti dostupné – stejně jako ostatní rozhodnutí dovolacího soudu přijatá po 1. lednu 2001 – na webových stránkách Nejvyššího soudu), i obchodní podíl v obchodní společnosti se sídlem v České republice. Podle názoru dovolatele není významné, zda jde o obchodní podíl či o akcii; uvedené závěry jsou proto aplikovatelné i v projednávané věci.

Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. k řešení otázky (v judikatuře Nejvyššího soudu dosud neřešené), zda žalovaný s bydlištěm (sídlem) mimo území členského státu Evropské unie, který vlastní listinnou akcii na majitele, emitovanou společností se sídlem v České republice, má majetek v obvodu soudu, v jehož obvodu má sídlo společnost (emitent), ve smyslu § 86 odst. 2 o. s. ř., bez ohledu na to, zda se v obvodu tohoto soudu nachází i dotčená akcie.

Podle § 37 odst. 1 z. m. p. s. pravomoc československých soudů v majetkových sporech je dána, je-li dána podle československých předpisů jejich příslušnost.

Podle § 86 odst. 2 o. s. ř. proti tomu, kdo nemá jiný příslušný soud v České republice, je možno uplatnit majetková práva u soudu, v jehož obvodu má majetek.

Nejvyšší soud předně podotýká, že na základě citovaných ustanovení nelze založit pravomoc českých soudů v řízení o žalobě proti osobě, která má bydliště na území některého členského státu Evropské unie [viz článek 3 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nařízení Brusel I“)]. Bydlištěm právnické osoby se přitom pro účely nařízení Brusel I rozumí sídlo, ústředí či hlavní provozovna (článek 60 odst. 1 nařízení Brusel I). Z obsahu spisu se nepodává, že by žalovaný měl na území některého členského státu Evropské unie ústředí (skutečné sídlo) či hlavní provozovnu; zapsané sídlo pak má na území Dominiky (Dominického společenství). Nejvyšší soud proto nadále vychází z toho, že žalovaný nemá bydliště (ve smyslu článku 60 nařízení Brusel I) na území některého členského státu Evropské unie a že tudíž pravomoc českých soudů může být v projednávané věci založena na základě § 37 z. m. p. s. a § 86 odst. 2 o. s. ř.

Není pochyb o tom, že v projednávané věci (vedené o určení vlastnického práva k akcií) dovolatel uplatňuje majetkové právo ve smyslu § 86 odst. 2 o. s. ř. (k výkladu pojmu „majetkové právo“ srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. října 2008, sp. zn. 21 Cdo 3967/2007, uveřejněného v časopise Soudní judikatura číslo 5, ročník 2009, pod číslem 66). Je však třeba posoudit, zda majetkem žalovaného (zakládajícím příslušnost Městského soudu v Praze a tedy i pravomoc českých soudů) je i listinná akcie na majitele emitovaná společností se sídlem v obvodu označeného soudu, a to bez ohledu na to, kde se nacházela ke dni zahájení řízení (§ 11 odst. 1 věta druhá o. s. ř.), popřípadě ke dni, kdy soud rozhodoval o zastavení řízení (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2010, sp. zn. 29 Cdo 1578/2008, uveřejněné pod číslem 16/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Majetkem se i pro účely § 86 odst. 2 o. s. ř. podle ustálené judikatury rozumějí jednak věci (movité i

nemovitě), jednak pohledávky a další práva a hodnoty ocenitelné penězi [srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2000, sp. zn. 20 Cdo 2499/98, uveřejněné pod číslem 2/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 2/2001“), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. května 2005, sp. zn. 29 Odo 589/2004, či výše citované usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3967/2007], tedy i obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným (a to bez zřetele k tomu, že v rozhodné době nemohl být předmětem výkonu rozhodnutí) [srov. R 2/2001, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. března 2003, sp. zn. 32 Odo 12/2003, a ze dne 31. ledna 2012, sp. zn. 32 Cdo 939/2011].

Akcie je (deklaratorním) cenným papírem, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle tohoto zákona a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při zániku společnosti (§ 155 odst. 1 věta první zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku; dále jen „obch. zák.“). Práva vtělená do listinného cenného papíru jsou zásadně spojená s tímto cenným papírem a lze je od něj oddělit jen tehdy, připouští-li to zákon. K uplatnění práv spojených s listinným cenným papírem (nestanoví-li zákon jinak) je proto nutné předložit originál tohoto cenného papíru (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. července 2011, sp. zn. 29 Cdo 1281/2011, uveřejněného v časopise Soudní judikatura číslo 5, ročníku 2012, pod číslem 69).

Nicméně ne vždy platí, že osoba držící listinnou akcii je akcionářem společnosti a svědčí jí práva do akcie vtělená (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. června 2010, sp. zn. 29 Cdo 2706/2009, uveřejněného v časopise Soudní judikatura číslo 2, ročníku 2011, pod číslem 24). Akcionářem („majitelem“ podílu v akciové společnosti) tudíž může být i osoba, která nemá v držbě listinnou akcii. Současně platí, že akcionáři přísluší práva společníka i tehdy, jestliže společnost akcie nevydala (§ 155 odst. 1 věta druhá obch. zák.).

Za této situace má Nejvyšší soud za to, že není důvodu pro účely § 86 odst. 2 o. s. ř. rozlišovat mezi situacím, kdy žalovaný vlastní podíl v obchodní společnosti se sídlem na území České republiky, který není představován cenným papírem (srov. např. R 2/2001), a situacím, kdy je podíl žalovaného ve společnosti se sídlem na území České republiky vtělen do cenného papíru. Je-li tudíž žalovaný akcionářem akciové společnosti se sídlem na území České republiky, má majetek představovaný podílem v akciové společnosti (i) v obvodu soudu, kde má sídlo dotčená společnost, ve smyslu § 86 odst. 2 o. s. ř. bez ohledu na to, zda se v obvodu tohoto soudu nacházejí listinné akcie, s nimiž jsou spojena práva žalovaného jakožto akcionáře ve smyslu § 155 odst. 1 obch. zák.

To platí i tehdy, je-li předmětem řízení, v němž je posuzována pravomoc českých soudů podle § 37 z. m. p. s. a § 86 odst. 2 o. s. ř., určení vlastnického práva k dotčené akcii. V takovém případě bude otázka vlastnictví akcie vyřešena (až) rozhodnutím ve věci samé; pro účely posouzení mezinárodní a místní příslušnosti podle citovaných ustanovení je nutné na tuto akcii hledět jako na majetek žalovaného.

Právní posouzení věci odvolacím soudem tudíž není správné.

Je-li dovolání přípustné, Nejvyšší soud přihlíží z úřední povinnosti k vadám řízení, jež mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

V projednávané věci nejde o žádný z případů tzv. výlučné (mezinárodní) příslušnosti upravených v článku 22 nařízení Brusel I. Soud prvního stupně tudíž pochybil (a odvolací soud toto pochybení nenapravit), posuzoval-li ex officio svoji pravomoc (mezinárodní příslušnost) a místní příslušnost dříve, než doručil žalobu žalovanému a umožnil mu založit příslušnost soudu postupem podle článku 24 nařízení Brusel I, tj. tím, že se vyjádří k žalobě, aniž by nejpozději současně s tímto vyjádřením

vznesl námitku nedostatku příslušnosti (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2008, sp. zn. 29 Nd 336/2007 uveřejněné pod číslem 14/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Jak totiž plyne z judikatury Soudního dvora Evropské unie, pravidlo formulované v článku 24 první větě nařízení Brusel I se použije vždy, nejde-li o některou z výjimek uvedených ve druhé větě téhož článku (srov. zejm. rozsudek Soudního dvora ze dne 20. května 2010, ve věci Michal Bilas, C-111/09, body 21 až 26); bydliště žalovaného přitom není rozhodné (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 13. července 2000, ve věci Group Josi, C-412/98, bod 44).

Nedoručily-li soudy žalobu žalovanému a posuzovaly-li pravomoc (mezinárodní příslušnost) českých soudů, aniž měl žalovaný možnost založit (mezinárodní a místní) příslušnost Městského soudu v Praze postupem podle článku 24 nařízení Brusel I, zatížily řízení vadou, která mohla mít (a měla) za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Z výše uvedených důvodů Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) usnesení odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na usnesení soudu prvního stupně; Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)
- [Vzájemné plnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Věcná příslušnost](#)